

V Praze dne 4. prosince 2024
Č. j.: MK 93939/2024
Zpracoval: Jiří Klusoň

Metodické vyjádření k povinnému výtisku

Povinný výtisk je zaveden ve dvou právních předpisech, a sice v zákoně č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, v platném znění, a v zákoně č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), v platném znění. Vymezení, čeho se povinný výtisk týká, se u těchto zákonů podstatně liší. Na tyto zákony navazuje zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), v platném znění, který ve svém § 2 písm. f) definuje konzervační fond, který sestává z knihovnických dokumentů, které knihovna přijala jako povinný výtisk. Pro zjednodušení je v tomto metodickém vyjádření používán pojem „knihovna“, ačkoli se jedná o práva a povinnosti provozovatele knihovny, jak jej definuje zákon č. 257/2001 Sb. ve svém § 2 písm. i).

Zákonem určené knihovny jsou povinny konzervační fond budovat a jsou povinny do něj zařazovat všechny neperiodické publikace i periodika, jež odpovídají definicím zavedeným v uvedených zákonech. Není tedy na knihovně, zda například přijme určitou neperiodickou publikaci, nebo zda bude posuzovat její obsahovou hodnotu. Knihovna zde nemá úvahovou pravomoc, právě tak jako úvahovou pravomoc nemá vydavatel (zda povinný výtisk odevzdá nebo nikoli – odevzdat jej musí).

Celé téma je třeba pozorovat prizmatem rozhodnutí Evropské komise č. C(2013) 1893 final ze dne 16. 4. 2013. Evropská komise zdůraznila (v souvislosti s podporou činnosti knihoven) že české veřejné knihovny „rozšiřováním významných informací, které mají k dispozici [...] plní skutečný veřejný úkol a povinnost“. Knihovny nejsou jen paměťovými institucemi, rovněž realizují, což je nutno zdůraznit (a Evropská komise to ve svém uvedeném rozhodnutí rovněž připomněla), také komunitní a přednáškovou činnost. Dále je nutno odkázat na vládou schválenou Koncepti rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027 (usnesení vlády ze dne 17. srpna 2020 č. 840). Obecně by tedy knihovny měly přijímat dokumentů (v obecném slova smyslu) spíše více než méně, aby mohly plnit uvedené povinnosti.

I. Povinný výtisk podle zákona č. 37/1995 Sb.

Neperiodickou publikací jsou rozmnoženiny literárních, vědeckých a uměleckých děl podle autorského zákona. Musí jít o publikace určené k veřejnému šíření, čímž se rozumí šíření individuálně a předem neurčenému okruhu osob. Naopak publikace, které jsou určeny k šíření pouze v rámci například určité ohraničené skupiny (členové klubu či svazu, pěveckého sboru apod.) neperiodickou publikací nejsou.

Jde o publikace vydávané jednorázově, případně nejvýše jednou ročně nebo i častěji, pokud obsahově tvoří celek. Nezáleží na tom, zda má publikace přiděleno ISBN či ISMN, to jsou nepovinné parametry a jejich (ne)existence u určité publikace nemá na odevzdávkovou povinnost vydavatele vliv.

Stěžejní je zde autorskoprávní prvek, tedy to, že jde o rozmnoženinu autorského díla literárního, vědeckého či uměleckého. Autorské dílo je definováno v zákoně č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), v platném znění, konkrétně v jeho § 2 odst. 1. Autorský zákon stanoví, že dílo je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora, a uvádí příkladný výčet různých druhů děl. Neperiodická publikace tedy musí obsahovat autorský tvůrčí prvek vymezený zákonem č. 37/1995 Sb. Jinak řečeno, pokud je vydána publikace, která je rozmnoženinou díla literárního, vědeckého či uměleckého, pak se jedná o neperiodickou publikaci podle zákona č. 37/1995 Sb. a svědčí jí odevzdávková povinnost povinného výtisku (pokud je určena k veřejnému šíření). Naproti tomu pokud publikace neobsahuje zákonem stanovený autorskoprávní prvek, tedy nejde o rozmnoženinu literárního, vědeckého či uměleckého díla, pak se vůbec nejedná o neperiodickou publikaci podle zákona č. 37/1995 Sb.

Právě tak se nejedná o neperiodickou publikaci tehdy, pokud je sice rozmnoženinou díla, ale jiného druhu díla, než které uvádí zákon č. 37/1995 Sb. Takovou publikací může být třeba publikace odborná, avšak nedosahující vědecké úrovně, anebo publikace obsahující texty a fotografie, avšak nedosahující úrovně literárního či uměleckého díla. Příkladem mohou být například různé výroční zprávy, ročenky či brožury informující třeba o kulturních akcích plánovaných pro příští rok v určité obci či regionu a doprovázené fotografiemi, jež nejsou umělecké, ale čistě dokumentární (fotografie zámku či hradu, fotografie parní lokomotivy s historickým vlakem apod.).

Specifickým případem mohou být například hrací karty, deskové hry a podobně. Zde je nutno vycházet z účelu zákona č. 37/1995 Sb., tedy využít právní interpretační argument *e ratione legis* (jde o argumentaci vycházející z úmyslu zákonodárce, který pokládá za potřebné řešit určité téma). Není účelem zákona řešit zacházení například s hracími kartami či deskovými hrami, nejsou to neperiodické publikace ve smyslu zákona. Kromě toho povětšinou nejde o rozmnoženiny děl uměleckých. Samozřejmě hrací plán deskové hry či obrázky na tarotových kartách mohou být považovány za dílo výtvarné.

Zde ovšem přistupuje důležitá vlastnost knihoven jako center plnicích komunitní funkci, jak ji výslovně zmiňuje, ve vztahu k dotacím, § 13 písm. d) nařízení vlády č. 288/2002 Sb. Pokud tedy knihovna obdrží například hrací karty či deskové hry nebo třeba pexeso, nemusí je zařadit do knihovního fondu, ale může je využít v rámci své komunitní činnosti, jak ji pojednává například zmíněná Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027 ve své části B, kapitola I. Význam komunitní činnosti knihoven ostatně zmiňuje i uvedené rozhodnutí Evropské komise č. C(2013) 1893 final.

Určující je tedy obsah publikace. Může být někdy sporné, zda jde o neperiodickou publikaci z hlediska zákona č. 37/1995 Sb. a navazující odevzdávkové povinnosti. Samozřejmě je nutno pominout neperiodické publikace, které zákon č. 37/1995 Sb. ve svém § 1 odst. 3 výslovně vylučuje ze své působnosti, na ty se odevzdávková povinnost nevztahuje.

Rozhodující je uvedený autorskoprávní prvek. Nutno zdůraznit, že tato kapitola se týká neperiodických publikací. U periodického tisku je situace odlišná, což je pojednáno v kapitole II. Pokud předepsaný autorskoprávní prvek chybí, nejde o neperiodickou publikaci, neboť nespadá do režimu zákona č. 37/1995 Sb.

Neperiodickou publikací ve smyslu zákona č. 37/1995 Sb. tedy například nejsou kancelářské potřeby, jako například diáře či zápisníky, dále různé rodinné kroniky či fotoalba k doplnění a podobně. U nich autorskoprávní prvek stanovený zákonem č. 37/1995 Sb. vůbec chybí a odevzdávková povinnost jim tedy nesvědčí.

U publikací, jež obsahují autorskoprávní prvek, může nastat spor o to, zda jde o prvek literární, vědecký či umělecký, jak jej uvádí zákon č. 37/1995 Sb. V takovém případě je především na dohodě knihovny s vydavatelem, zda chce knihovna publikaci přijmout, nebo nikoli. První posouzení provádí vydavatel, který musí posoudit, zda „to, co vydal“, je neperiodickou publikací, jejíž povinný výtisk musí odevzdat. Druhé posouzení provádí knihovna. I publikaci, která nesplňuje parametry neperiodické publikace, může knihovna od vydavatele přijmout pro účely svých funkcí jako paměťové instituce, nezařadí ji ovšem do konzervačního fondu, nýbrž do fondu běžného.

Tím, kdo má ve věci odevzdávkové povinnosti vydavatele rozhodující pravomoc, je krajský úřad. Ten může vydavateli neperiodické publikace, který nesplnil do 30 dnů od jejího vydání povinnost odevzdat povinný výtisk, uložit pokutu za přestupek podle § 5 odst. 2 písm. b) zákona č. 37/1995 Sb., a to do výše 25 tis. Kč. Přitom krajský úřad v přestupkovém řízení posuzuje, a to závazně, zda vydavatel konkrétní publikace měl odevzdat její povinné výtisky anebo nikoli. Posuzuje tedy například, zda se vůbec jedná o neperiodickou publikaci splňující všechny zákonné znaky výše pojednané a z toho dovozuje, zda vůbec došlo ke spáchání přestupku. Proti rozhodnutí krajského úřadu se může vydavatel odvolat; odvolacím orgánem je Ministerstvo kultury.

Vydavatelům lze tedy doporučit, aby odevzdávkovou povinnost splnili i u publikací, u nichž mají pochybnosti o jejich povaze (tedy zda jde skutečně o neperiodickou publikaci se všemi vlastnostmi podle zákona č. 37/1995 Sb.). I o takovou publikaci může mít knihovna zájem, ne z důvodu budování konzervačního fondu, ale pro plnění úkolů paměťové instituce, proto ji od vydavatele bezplatně přijme a zařadí do běžného fondu. Pokud se knihovna s vydavatelem neshodnou, zda určitá publikace má či naopak nemá být odevzdána jako povinný výtisk, rozhodne krajský úřad, jak výše uvedeno, ovšem až v přestupkovém řízení.

Proto je vhodné, aby knihovna sdělila vydavateli (datovou schránkou, případně mailem), pokud jím dodaný výtisk odmítá, že podle posouzení knihovny se nejedná o neperiodickou publikaci, u níž by povinný výtisk musel vydavatel odevzdat do 30 dnů ode dne vydání povinný výtisk. Tak bude krajský úřad mít relevantní podklad k tomu, zda zahájí přestupkové řízení, případně (pokud již přestupkové řízení zahájil) pro rozhodnutí, že vydavatel se nedopustil přestupku podle zmíněného § 5 odst. 2 písm. b) zákona č. 37/1995 Sb.

V této souvislosti je nutno uvést, že nezáleží na tom, jakým způsobem je neperiodická publikace zpracována. Určující je, že publikace obsahuje uvedený autorskoprávní prvek, je určena k veřejnému šíření a je zpracována na hmotném nosiči, typicky vytištěná na papíře. Odevzdávková povinnost se tedy netýká jen běžných publikací, ale například i bibliofilii či tzv. experimentálních publikací. Pokud je vydána neperiodická publikace jako bibliofilie (malonákladová a umělecky unikátně zpracovaná) s určením k veřejnému šíření, pak takové publikaci svědčí povinnost odevzdat povinný výtisk. Pokud je však bibliofilie či tzv. experimentální publikace naopak určena pro konkrétní okruh osob, není tedy určena k veřejnému šíření, pak z hlediska právního nejde o neperiodickou publikaci, taková publikace nepodléhá režimu zákona č. 37/1995 Sb. a odevzdávková povinnost jí nesvědčí.

Může nastat situace, kdy součástí neperiodické publikace je prvek, který by sám o sobě neperiodickou publikací nebyl, anebo může být sporné, zda podle obsahu a souvislostí je či není neperiodickou publikací a zda je tedy dána odevzdávková povinnost vydavatele. V takovém případě

je určující podstatná část obsahu publikace jako celku. Pokud jde tedy vydána například brožura informující o plánovaných akcích v obci pro příští rok a v malé části textu je prezentován spolek zabývající se obnovou místního kostela či hradu nebo péčí o přírodní lokalitu (zpravidla se žádostí o finanční příspěvek), pak jde o neperiodickou publikaci, ač zčásti obsahuje propagační materiál spolku. Pokud se však jedná například o model letadla ke slepení a k modelu je vedle návodu k sestavení přiložena brožura o daném typu letadla, pak tato brožura neperiodickou publikací není, neboť určující je zde model letadla určený ke slepení. Zde je opět nutno vycházet z účelu zákona č. 37/1995 Sb. a rovněž knihovního zákona. Model s brožurou tedy není nutno odevzdávat jako neperiodickou publikaci.

Také může nastat situace, že součástí publikace bude předmět, který podléhá zkáze. Typickým příkladem jsou baterie. Vzhledem k účelu konzervačního fondu i vzhledem k tomu, že dokumenty z konzervačního fondu nejsou zpravidla zpřístupňovány a pokud ano, tedy prezenčně, baterie vyjmout lze. Účelem konzervačního fondu je dlouhodobé uchování psaného kulturního dědictví, nikoli baterií. Baterie nejsou předmětem, který by přispíval k naplnění účelu konzervačního fondu.

II. Povinný výtisk podle zákona č. 46/2000 Sb.

Periodickým tiskem se podle § 3 písm. a) zákona č. 46/2000 Sb. rozumí noviny, časopisy a jiné tiskoviny vydávané pod stejným názvem, se stejným obsahovým zaměřením a v jednotné grafické úpravě nejméně dvakrát v kalendářním roce. Tato definice je výrazně širší oproti definici neperiodické publikace, neobsahuje v sobě totiž autorskoprávní prvek. Naproti tomu je v § 7 zákona č. 46/2000 Sb. zavedena evidence periodického tisku. Tu vede Ministerstvo kultury a stručně lze konstatovat, že má-li být v České republice vydáván legálně periodický tisk, musí být evidován Ministerstvem kultury, a to na základě žádosti vydavatele podané alespoň 30 dnů předtím, než je vydávání neperiodického tisku zahájeno. U neperiodických publikací taková evidence není.

V § 9 zákona č. 46/2000 Sb. je zaveden povinný výtisk periodického tisku. Vydavatel je povinen z každého vydání periodického tisku odevzdat povinný výtisk vyjmenovaným knihovnám a rovněž Ministerstvu kultury. Musí tak učinit do 7 dnů ode dne vydání. Zákon zde používá pojem „vydání“ ve dvojnásobném smyslu: jednak vydání ve smyslu lze říci exemplář, výtisk, hmotná rozmnoženina [§ 3 písm. d) zákona č. 46/2000 Sb.], jednak vydání ve smyslu zahájení veřejného šíření [§ 3 písm. f) zákona č. 46/2000 Sb.].

Pokud je tedy jakýkoli periodický tisk veřejně šířen, pak bez ohledu na to, jaký je jeho obsah z hlediska autorskoprávního, musí být evidován Ministerstvem kultury a musí být odevzdáván povinný výtisk z každého vydání. Přitom nezáleží na tom, zda má daný periodický tisk přiděleno ISSN, jde o nepovinný parametr.

Oproti neperiodickým publikacím je tedy posuzování toho, zda jde či nejde o periodický tisk, výrazně jednodušší. Odpadá posuzování, zda jde o rozmnoženinu autorského díla a pokud ano, tedy jakého. Pokud má periodický tisk přiděleno evidenční číslo Ministerstva kultury, pak mu svědčí odevzdávková povinnost. Jinak vyjádřeno, pokud chce právnická či fyzická osoba vydávat periodikum, musí alespoň 30 dnů před zahájením vydávání provést oznámení Ministerstvu kultury, dostane přiděleno evidenční číslo podle § 7 odst. 4 zákona č. 46/2000 Sb., následně může zahájit vydávání periodického tisku a nese odevzdávkovou povinnost podle § 9 tohoto zákona, a to bez ohledu na to, zda vydávané periodikum má autorskoprávní obsah a pokud ano, tedy v jaké míře. Zde – na rozdíl od neperiodických publikací – není dána úvahová pravomoc, zda má či nemá být povinný výtisk odevzdán. Určující je pouze to, zda Ministerstvo kultury přidělilo konkrétnímu periodiku evidenční číslo podle zákona č. 46/2000 Sb.

Povinnost odevzdávat povinné výtisky se tedy netýká jen novin a časopisů (bez ohledu na periodicitu a na zaměření), ale také, slovy § 3 písm. a) zákona č. 46/2000 Sb., „jiných tiskovin“. Zákon zde nečiní jakoukoli bližší specifikaci.

Předmětem odevzdávkové povinnosti jsou, a to je nutno zdůraznit, i periodika, jež lze označit jako „křížovkářská“ – křížovky, sudoku, osmisměrky apod. Pokud mají přiděleno evidenční číslo Ministerstva kultury, což - pokud jsou určeny k veřejnému šíření - mít musí, pak musí vydavatel odevzdávat jejich povinný výtisk. Zákon č. 46/2000 Sb. zde nestanoví žádnou výjimku například z hlediska obsahu. Odevzdávání periodik tohoto druhu se sice může zdát nadbytečné, avšak zákon č. 46/2000 Sb. jej předepisuje a oprávněné knihovny musí tato periodika zařadit, alespoň po jistou dobu, do konzervačního fondu.

Z hlediska odevzdávkové povinnosti podle § 9 zákona č. 46/2000 Sb. jsou tedy stejnocenné (jen namátkou a slovy tohoto zákona) „noviny“ Mladá fronta DNES, „časopis“ Dráha a „jiná tiskovina“ Sudoku na cesty.

Shodně jako u neperiodických publikací platí i u periodik, že tím, kdo má ve věci odevzdávkové povinnosti vydavatele rozhodující pravomoc, je krajský úřad. Na rozdíl od neperiodických publikací má ovšem jen velmi omezenou úvahovou pravomoc, ohledně toho, zda mělo být vydání určitého periodika odevzdáno či nikoli. Určující je, zda je periodikum evidováno Ministerstvem kultury.

Může nicméně nastat situace, že vydavatel začne – v rozporu s § 7 odst. 2 zákona č. 46/2000 Sb. – vydávat periodikum, aniž by to oznámil Ministerstvu kultury. Takové jednání je přestupkem, nicméně přísně vzato i jednotlivá vydání takového periodika podléhají odevzdávkové povinnosti. Jde ovšem o situaci spíše kabinetní.

Krajský úřad může vydavateli periodika, který nesplnil do 7 dnů od vydání povinnost odevzdat povinný výtisk, uložit pokutu za přestupek podle § 17 odst. 1 písm. d) zákona č. 46/2000 Sb., a to do výše 100 tis. Kč. Proti rozhodnutí krajského úřadu se může vydavatel odvolat; odvolacím orgánem je Ministerstvo kultury.

Shodně jako u neperiodických publikací může být součástí vydání periodického tisku předmět podléhající zkáze, tedy takový, který nelze trvale uchovat a který nepřispívá k naplnění účelu konzervačního fondu. Kromě baterií, o nichž je pojednáno v kapitole I, to mohou být například i potraviny, prodávané s vydáním periodika v zatavené fólii. Ty je samozřejmě nutné z povinného výtisku odstranit ihned.

Mgr. Michal Fojtík
vedoucí oddělení literatury a knihoven

